

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Usuteaduskond

Üliõpilastööde vormistamise juhend

Koostanud Atko Rimmel

Juhend on kinnitatud Tartu Ülikooli usuteaduskonna nõukogu otsusega
9. detsembril 2024. aastal

Sisukord

1.	Üliõpilastööde tüübid ja mahud	5
1.1.	Väiksemamahulised üliõpilastööd	5
1.1.1.	Referaat	5
1.1.2.	Akadeemiline essee	5
1.1.3.	Juhtumianalüüs või uurimistöö	5
1.2.	Bakalaureusetöö	6
1.3.	Bakalaureuseprojekt	6
1.4.	Magistritöö	6
1.5.	Magistriprojekt	7
2.	Üliõpilastööde kirjutamise põhimõtted	8
2.1.	Teadustöö kriteeriumid	8
2.2.	Allikate ja teaduskirjanduse kasutamine	9
2.2.1.	Teadusallikad	9
2.2.2.	Teaduskirjandus	10
2.3.	Teadustöö stiil ja keel	11
2.3.1.	Pealkirjastamine	11
2.3.2.	Teksti struktureerimine	12
2.3.3.	Autoripoolne enesenimetamine	12
2.3.4.	Väidete ja järelduste sõnastamine	13
2.3.5.	Terminid	13
2.3.6.	Märkused ja kommentaarid	14
2.3.7.	Lühendite kasutamine	14
2.4.	Eetilised nõuded uurimistöö koostamisel	14
2.4.1.	Plagiaat ehk loomevargus	14
2.4.2.	Eetikaküsimused inimuuringute puhul	15
2.5.	Tehisintellekti (TI, ingl <i>artificial intelligence</i>) kasutamine	17
3.	Viitamine	19
3.1.1.	Refereerimine	19
3.1.2.	Tsiteerimine	20
3.1.3.	Mitte-ladina tähestikus tsitaadid	20
3.2.	Viitamissüsteemid	21
3.2.1.	Tekstisisene viitamine	21
3.2.2.	Joonealune viitamine	22
3.2.3.	Viitamine arhiiviallikatele	23
3.2.4.	Viitamine sakraalkirjandusele	23

3.2.5.	Lisamärkusi viitamise kohta	24
3.3.	Viitehaldurid.....	25
4.	Juhised üliõpilastööde vormistamiseks.....	27
4.1.1.	Lehekülje seaded.....	27
4.1.2.	Põhiteksti vormindamine	27
4.1.3.	Pealkirjade vormindamine	27
4.1.4.	Joonealused märkused.....	28
4.1.5.	Tabelid, joonised ja illustratsioonid	28
5.	Üliõpilastööde ülesehitus	30
5.1.	Failinimedest	30
5.2.	Väiksemamahulised kirjalikud tööd.....	30
5.3.	Bakalaureusetöö ja magistritöö struktuurilemendid.....	30
5.4.	Tiitelleht	31
5.5.	Sisukord.....	31
5.6.	Lühendid.....	32
5.7.	Eessõna.....	33
5.8.	Sissejuhatus	33
5.8.1.	Teema valiku põhjendamine ja piiritlemine.....	33
5.8.2.	Töö eesmärgi ja uurimisülesande püstitamine	33
5.8.3.	Uurimisküsimuste ja vajadusel tööhüpoteesi(de) püstitamine.....	33
5.8.4.	Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest.....	34
5.8.5.	Ülevaade töös kasutatud tähtsamatest allikatest ja uurimustest.....	34
5.8.6.	Uurimismetoodika.....	34
5.8.7.	Terminoloogia	34
5.8.8.	Töö koostamisel ette tulnud sisulised ja vormilised raskused	34
5.8.9.	Töö struktuuri põhjendus ja peatükkide tutvustamine	34
5.9.	Metoodika.....	34
5.10.	Ajalooline ülevaade	34
5.11.	Töö põhiosa / teemaarendus	35
5.12.	Arutelu	35
5.13.	Kokkuvõte	35
5.14.	Kasutatud allikad ja kirjandus	36
5.15.	Lisad	39
5.16.	Võõrkeelne resümees	39
5.17.	Annotatsioon.....	39
5.18.	Lihtlitsents töö avaldamiseks.....	40

Käesoleva juhendi koostamisel on tuginetud järgmistele allikatele, mida on (teksti loetavuse huvides konkreetselt viitamata) täiendatud ja muudetud vastavalt usuteaduskonna vajadustele:

- Kulmar, Tarmo ja Roland Karo. 2020. Üliõpilastööde koostamise, viitamise ja vormistamise põhimõtted usuteaduskonna üliõpilastele. Tartu: Tartu Ülikooli usuteaduskond.
- Järvet, Shvea, Indrek Saar, Anne Valk, Mairit Kratovitš, Liina Tamm, Ramon Loik, Tiina Karu, Kristel Toom, Riina Kroonberg, Vaiko Mäe, Merike Lees, Tõnis Elling ja Uno Silberg. 2017. *Üliõpilastööde koostamise ja vormistamise juhend*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- *Kirjalike tööde vormistamise juhend*. 2022. Tartu: Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituut.
- Pärnpuu, Eda ja Kristel Zilmer. 2016. *Üliõpilastööde koostamine ja vormistamine. Metoodiline juhend*. Tartu: Tartu Ülikooli maailma keelte ja kultuuride kolledž. Skandinavistika.

1. Üliõpilastööde tüübid ja mahud

Üliõpilastööde mahtude puhul arvestatakse põhiteksti pikkust, mille hulka loetakse ka sissejuhatus ja kokkuvõte. Lisad, lühendid, võõrkeelne resümee, kirjandusnimistu jms mahu puhul arvesse ei tule.

1.1. Väiksemamahulised üliõpilastööd

Õpingute jooksul on erinevates õppeainetes vaja teha erinevaid iseseisvaid kirjalikke töid: essee, referaat, praktikaaruanne, õpimapp, lühiuuring, mõistekaart, analüüs jne. Nende tööde nõuded, mahud ja hindamiskriteeriumid on esitatud vastava aine programmis. Iseenesest mõistetavalt tuleb nii esseedes, referaatides kui kõigis teistes üliõpilastöodes viidata tsitaatide, mõtete ja faktide allikatele. Sellest lähtuvalt tuleb neis töödes täita ka viitamise ja kirjandusnimistu koostamise puutuvaid reegleid.

1.1.1. Referaat

Referaat on teatud probleemi või teema kokkuvõtlik ülevaade, mille eesmärgiks on süvendada üliõpilase oskusi töötada erialase kirjandusega. Referaadi puhul ei eeldata väitlust ega probleemide süvitsi analüüsi. Referaadi koostamisel toetutakse eelkõige kirjalikele akadeemilistele allikatele. Referaadi soovitatav struktuur:

- lühiülevaade refereeritava(te)st teos(t)est ja autori(te)st
- lühiülevaade refereeritava(te) teos(t)e põhiideestikust
- järeldused või omapoolne arvamus

1.1.2. Akadeemiline essee

Akadeemiline essee on valitud (teoreetilise) probleemi käsitus, mille eesmärgiks on arendada üliõpilase analüüsi- ja argumenteerimisoskust. Essees arutletakse [väitlevalt](#) teemakohase probleemi üle mitmele allikale toetudes. Akadeemilise essee soovitatav struktuur:

- probleemi kirjeldus ja uurimisküsimuse püstitamine
- teoreetiliste lähtekohtade tutvustamine ja põhjendamine
- probleemi analüüs
- arutelu ja järeldused

1.1.3. Juhtumianalüüs või uurimistöö

Juhtumianalüüs on valitud nähtuse või probleemi teatud teoreetilisest vaatepunktist lähtuv analüütiline käsitus. Juhtumianalüüsi eesmärgiks on süvendada oskust rakendada erialaseid teadmisi valitud nähtuse mõtestamisel ja/või seletamisel. Juhtumianalüüsi soovitatav struktuur:

- nähtuse kirjeldus ja probleemipüstitus
- teoreetiliste lähtekohtade tutvustamine ja põhjendamine
- nähtuse analüüs
- arutelu ja järeldused

1.2. Bakalaureusetöö

Bakalaureusetöö (6 EAP) on põhiteksti mahult 20–30 standardlehekülge (36 000–54 000 tähemärki koos tühikutega) pikkune uurimuslik lõputöö.

Bakalaureusetöö ülesanne on käsitleda erialast probleemi, kasutades selleks asjakohast materjali ja meetodit ning usaldusväärset teemakohast teaduskirjandust.

1.3. Bakalaureuseprojekt

Bakalaureuseprojekt (6 EAP) on praktilise kallakuga uurimus, mille eesmärk on teatud probleemi või teema lahendamine erialaste teadmiste abil ning millega kaasneb rakenduslik tulemus. Bakalaureuseprojekt koosneb kahest osast:

- a) praktiline osa, ja
- b) akadeemiline kirjalik osa, mis sisaldab 3 komponenti:
  - (i) projekti teema- ja ülesandepüstitust ning selle teoreetilise-metodoloogilist põhjendust,
  - (ii) projekti tööprotsessi kirjeldus ja dokumentatsiooni (mida, millal, kus ja milliste tulemustega tehti),
  - (iii) ülevaadet lõpptulemustest ja tulemuste kriitilist diskussiooni.

Praktiline osa on iseseisev tervik, mille vorm ja maht on vastavuses bakalaureuseprojekti eesmärkidega. Akadeemilise kirjaliku osa põhiteksti maht on 10–15 standardlehekülge (18 000–27 000 tähemärki koos tühikutega).

1.4. Magistritöö

Magistritöö (30 EAP) on põhiteksti mahult 40–80 standardlehekülge (72 000–144 000 tähemärki koos tühikutega) pikkune uurimuslik lõputöö, kus antakse asjakohase meetodi abil teaduslik lahendus või uuenduslik käsitlus püstitatud uurimisülesandele.

Magistritööna võib esitada ka õpingute jooksul kirjutatud ja avaldamiseks vastu võetud eelretsenseeritud teadusartikli koos saatetekstiga. Uurimuse töömaht peab vastama magistritöö mahule.

1.5. Magistriprojekt

Magistriprojekt (15 EAP) on praktilise kallakuga uurimus, mille eesmärk on teatud probleemi või teema lahendamine erialaste teadmiste abil ning millega kaasneb rakenduslik tulemus.

Magistriprojekt koosneb kahest osast:

- a) praktiline osa ja
- b) akadeemiline kirjalik osa, mis sisaldab 3 komponenti:
  - (i) projekti teema- ja ülesandepüstitust ning selle teoreetilis-metodoloogilist põhjendust,
  - (ii) projekti tööprotsessi kirjeldus ja dokumentatsiooni (mida, millal, kus ja milliste tulemustega tehti),
  - (iii) ülevaadet lõpptulemustest ja tulemuste kriitilist diskussiooni.

Praktiline osa on iseseisev tervik, mille vorm ja maht on vastavuses magistriprojekti eesmärkidega.

Akadeemilise kirjaliku osa põhiteksti maht on 15–25 standardlehekülge (27 000–47 000 tähemärki koos tühikutega).

2. Üliõpilastööde kirjutamise põhimõtted

Üliõpilase uurimuslik töö näitab, millisel määral oskab selle koostaja leida teemakohaseid fakte ja teoreetilisi seisukohti, valida adekvaatseid uurimismeetodeid ning analüüsida ja tõlgendada tulemusi. Üliõpilastööd peavad vastama üldistele teadustöö kriteeriumitele.

NB! Lisaks siinkirjeldatule võib tudengi jaoks abi olla ka teadustekst.ut.ee lehele koondatud akadeemiliste tekstide kirjutamise soovitustest ja põhimõtetest.

2.1. Teadustöö kriteeriumid

Teaduslikku tööd iseloomustavad kindlad meetodid, järjekindlalt kasutatavad terminid ja viitamistehnika. Teaduslik töö peab algama eesmärgi püstitusega, sisaldama probleemi analüüsi ja lõppema töö autori järeldustega.

Lisaks iseloomustab teaduslikku tööd:

1. uudsus – senitundmatute faktide või leidude esitamine, uute seisukohtade tuletamine või uute ideede väljapakumine,
2. uurimuslikkus – mingi idee või seisukoha tundmaõppimine erinevate käsitluste valguses,
3. objektiivsus – võimalikult erapooletu ja samas kriitiline suhtumine käsitletavasse ainesesse,
4. väitlemine – erinevate seisukohtade kõrvutamine, nende argumenteeritud, kriitiline uurimine ja mingi olemasoleva väite õigsuse tõestamine või ümberlükkamine ning uute väidete esitamine ja põhjendamine,
5. tõestatavus ja kontrollitavus – teadustöös esitatud väited ja järeldused peavad olema kontrollitavad ning arutlus- ja argumenteerimiskäigud korratavad – olgu katse, analüüsiloogika või viidete alusel,
6. süsteemsus – kõik uurimistöös kasutatavad mõisted, terminid ja teooriad peavad kuuluma süsteemi ja moodustama ühtse terviku. Erinevad väited ja argumendid tuleb ühendada vastuoludeta süsteemiks,
7. kriitilisus – teadustöö koostamisel on oluline uurija kriitiline suhtumine nii teiste autorite kui ka enda järeldustesse. Kriitiline suhtumine ei tähenda siin halvustamist või mahategemist, vaid analüüsivat hoiakut, mille eesmärgiks on puuduste või vastuolude leidmine ning sellest lähtuvalt meelevaldsete järelduste ja puudulikult tõestatud väidete vältimine,
8. selektiivsus – töö kirjutamisel pühendatakse konkreetsele probleemile ja valitakse uuringuks kõige sobivamad meetodid. Ükski meetod iseenesest ei ole vale, kuid sobimatu meetodi valik võib viia ebakorreksete tulemusteni.

2.2. Allikate ja teaduskirjanduse kasutamine

Oma põhiolemuselt on igasugune teadustöö – mille alla kuuluvad ka bakalaureusetööd ja magistritööd – osalemine erialases diskussioonis. Igas uurimisvaldkonnas toimub väga erinevat laadi diskussioone: osa neist võivad olla metodoloogilised, osa teoreetilist laadi, osa aga toimub uute leidude teaduskäibesse toomise üle. Neil diskussioonidel on oma ajalugu ja eripärad – nagu igapäevavestluste puhulgi, ei saa ka teaduslikku vestlusesse siseneda eelnevalt öelduga arvestamata. Andmeid, millega teaduslikku vestlusesse sisenemisel tuleb arvestada, võib üldjoontes jagada kaheks:

1. teadusallikad, ehk mida on uuritud;
2. teaduskirjandus ehk allikate põhjal tehtud analüüsid – kuidas on uuritud, mida leitud ja mida sellest järeldatud.

2.2.1. Teadusallikad

Allikad on need andmed, mida uurija oma vahendite ja meetoditega hakkab analüüsima. Siia võivad kuuluda nt ajaloolised ürikud või dokumendid, aga ka tänapäevased tekstid, nt ajalehed ja ajakirjad või sotsiaalmeedia sissekanded. Sotsiaalvaldkonda kalduvates uurimistöodes võib allikaks olla küsitluse tulemusel moodustatud andmebaas, kuid võib olla ka inimene ise, kes oma kogemusi ja mõtteid (nt intervjuu vormis) uurijaga jagab.

Alustades erialast vestlust, tuleb allikate valikut tõsiselt kaaluda. Esiteks peavad allikad vastama uurimistöo fookusele ja vajadustele – püüdes leida vastuseid usuelu teatud aspektidele Lõuna-Eestis 20. sajandi alguses ei ole mõtet hakata uurima arhivaale, mis käsitlevad Nõukogude perioodi majandusküsimusi. Samuti ei ole mõtet uurida samu allikaid samal moel nagu seda on varem juba tehtud – uuringute kordamisel on mõtet enamasti ainult siis, kui eesmärgiks on kontrollida uurimismetoodika pädevust (NB! Kahtluse korral on uuringu kordamine vägagi õigustatud. Kui aga selgub, et tegelikult oli kahtlus alusetu, siis sellest pole midagi – ka negatiivne tulemus on tulemus!). Küll aga on mõtet uurida samu allikaid teisiti – uus vaatenurk võib anda olulist infot, millele varem ei ole osatud tähelepanu pöörata. Samuti on oluline väärtus sellel, kui uurimistöo toob teaduskäibesse varem läbi uurimata allikaid, olgu selleks näiteks ligipääs suhteliselt suletud religioossetele kogukondadele, aga ka tekstidele või arhiividele, mida religiooni uurimise seisukohalt ei ole siiani osatud väärtustada.

Allikana võib kasutada ka teiste teadlaste uuringuid, mis on ilmunud teaduskirjanduse vormis – sellisel juhul on tegu meta-uuringuga ehk uuringuga uuringutest ning tulemuseks on üldistav teadmine teatud laadi leidude või mingis teadusdiskussioonis toimunu kohta. Samuti on allikatena sobilikud teadlaste poolt koostatud materjalid, mis erinevatel põhjustel ei liigitu

teaduskirjanduse alla, näiteks populaarteaduslikud ajakirjad või internetiartiklid, õpikuid, käsiraamatuid, juhendmaterjalid.

2.2.2. Teaduskirjandus

Teaduskirjanduse alla kuuluvad teadlaste kirjutatud tekstid, nt raamatud, teadusartiklid, artiklikogumikud, entsüklopeediad jne. Nagu on kirjeldatud käesoleva juhendi viitamist puudutavas [peatükis](#), luuakse teemaga seostuval teaduskirjandusele viitamisega kontekst, millesse konkreetne töö paigutub. Selles mõttes võib teadustegevust pidada „kumulatiivseks traditsiooniks“, mida iseloomustab järjest kuhjuv teadmistehulk, kuid mille iga järgmine kiht sõltub eelnevast panusest. Sama mõtet väljendab juba 12. sajandist pärinev mõttetera „Me seisame hiiglaste õlgadel“ ja pole ka imestada, et seda mõttetera on peetud paslikuks tsiteerida [Google Scholar](#)i akadeemilise kirjanduse otsingumootori avalehel. Erinevalt aga 12. sajandist on tänapäevaks kujunenud küllaltki selge arusaam, mida pidada teaduskirjanduseks ja mida mitte. Ennekõike eeldatakse teaduskirjanduselt kõrget kvaliteeti, mida aitavad tagada nii teadlase enesekriitika kui ka teiste teadlaste hinnangud tehtud tööle (mis enamasti ületavad autori enesekriitika mitmekordselt). Lisaks kvaliteedile eeldatakse teaduskirjanduselt ka teatud formaalsetele nõuetele vastamist. Seega, tänase arusaama kohaselt on teaduskirjandusel järgnevad tunnused:

- **teadusaparatuuri olemasolu:** korrektsed viited, kasutatud allikate loetelu, erialased mõisted jne;
- **eelretsenseerimine:** teadusmaterjalides olevat sisu ja kvaliteeti on kontrollinud ja retsenseerinud teised teadlased;
- **selgelt eristatav struktuur:** välja on toodud teoreetiline taust, uuringu tegemise põhimõtted, uuringu tulemused ja kokkuvõtte uurimusest;
- **väljaandja:** autor või kirjastaja on usaldusväärne, näiteks mõni tuntud teaduskirjastus (nt SAGE, Oxford University Press, Cambridge University Press, Taylor & Francis, De Gruyter Brill, Routledge, Mohr-Siebeck, Vandenhoeck&Ruprecht, Harrassowitz, Springer jt) või oma valdkonnas tunnustatud autor.

See, kas mingi teadustekst sobib töös viitamiseks, sõltub töö temast – tuleb kriitiliselt hinnata, kas kasutatav materjal on töö argumentatsiooni või olulise info pakkumise seisukohalt oluline. Samuti ei tohi teadustöö esitada ainult ühe koolkonna, autori või asutuse seisukohti, vaid viidatakse ka vastaspoole seisukohtadele.

Hoolimata kvaliteedinõudest ei ole kõik teadustekstid ühtmoodi mõjukad. Teadusteksti mõju (ja kaudselt ka taset) saab hinnata selle järgi, kui palju on konkreetsele tööle viidatud

teiste teadlaste töödes (bibliomeetria). Viitamiste arvu saab kontrollida erinevate abivahendite kaudu (kõige hõlpsamini on ligipääsetav [Google Scholar](#)), aga silmas tuleb pidada, et erinevad bibliomeetrilised abivahendid annavad ühe ja sama materjali kohta erinevaid tulemusi, kuna nende võrdlusmaterjal on erinev. Samuti tuleb arvesse võtta, et hiljuti publitseeritud teadustekstid ei pruugi veel olla oma mõju saavutanud. Lisaks ei kajasta bibliomeetria kuigi hästi vanemat teadust või teatud teadustraditsioone, mis ei ole digitaalselt esindatud või on esindatud halvasti (nt saksakeelne teaduskirjandus); ka jääb bibliomeetriast täiesti kõrvale teadlaste ja teadustekstide võimalik kultuuriline mõju.

Teadlase enda mõjukust näitab Hirschi indeks (ehk *h*-indeks), mille väärtuseks on suurim arv *h*, mille korral autori *h* publikatsioonil on vähemalt *h* tsiteeringut. Näiteks *h*-indeks 10 tähendab, et teadlasel on vähemalt 10 publikatsiooni, millest igaüht on tsiteeritud vähemalt 10 korda. Erinevates teadusdistsipliinides on *h*-indeksi näitajad väga erinevad; on ka väidetud, et humanitaariavaldkonna hindamiseks see indeks hästi ei sobi.

2.3. Teadustöö stiil ja keel

Teadustekst peab olema kergesti loetav ja loogiline, ideaaliks on neutraalsus, asjalikkus ja süsteemsus. Hoiduda tuleks paljusõnalisusest, sõnakordustest ja [kantseliidist](#). Konspektistiili ja slängi kasutamine, ajakirjanduslikud, populistlikud, käibe- ja ka poetilised fraasid on teadusteksti sobimatud. Samuti tuleks vältida (üli)emotsionaalsust.

Esitav töö peab olema keeleliselt ja grammatiliselt veatu ja õigekeelsusnormidele vastav. Valminud töö tuleb korduvalt üle lugeda ja soovitatav oleks, et selle loeks läbi ka keegi õigekeeletundlik inimene, et võimalikud vead avastada. Eriti hoolikalt tuleb üle kontrollida viiteaparatuur, et iga punkt ja koma õigesti paigas oleks.

2.3.1. Pealkirjastamine

Esmalt teadustöö enda pealkirjast. Lisaks elementaarsete nõuete täitmisele (üheseltmõistetavus ja grammatiline korrektsus) peab pealkiri äratama tähelepanu, andma edasi töö temaatikat ning olema tabav ja huvitav. Sellepärast on soovitatav pealkirja sõnastamisega rohkem vaeva näha. Töö pealkirjale võib lisada alapealkirja, mis töö fookust laiendab või selgitab, see eristatakse põhipealkirjast kas punkti või kooloniga; esimesel puhul algab alapealkiri suure tähega, teisel juhul väiketähega (nt „Metsarahva kujunemine. Retrospektiivne vaade müüdiloomele“ või „Metsarahva kujunemine: retrospektiivne vaade müüdiloomele“). Kasutada võib mõnd tabavat tsitaati või huvitekitavat küsimust, ent sel juhul peaks alapealkiri olema neutraalsemat ja informatiivsemat laadi (nt: „„Omas koguduses truuiks jääda“: Tartu Saalemi koguduse ajalooost,

1919-1949“). Ebaloogiline või põhjendamatu pealkiri on töö vormistamisel üks suuremaid vigu.

Tekstiosi pealkirjastades lähtutakse samadest printsiipidest nagu üldpealkirja puhul: lühidus, selgus, konkreetsus. Hea oleks, kui sisukorda vaadates saaks lugeja võimalikult kiiresti leida teda huvitavad punktid. Et pealkirjade ülesanne on ka huvi tekitada, võib pealkirjaks olla küsimus, mis ärgitab tundma huvi vastuse vastu. Stilistiliselt ei ole hea kasutada esimese lõigu alguses pealkirjaga identset sõnastust.

2.3.2. Teksti struktureerimine

Teksti väiksemateks osadeks jagamise eesmärgiks on lugejasõbralikkuse saavutamine, seda ka lühemate tekstide puhul. Lugejal on hästi struktureeritud tööd visuaalselt hea haarata ja see kergendab ka autori mõttekäigu jälgimist. Liigselt struktureeritud (paljude pea- ja alapeatükkidega töö) jätab mulje töö killustatusest, töö vähene liigendatus aga raskendab töö sisu avamist. Algajat autorit võivad kimbutada mõlemad ohud.

Eesti teadustraditsioonis on levinuim variant töö jaotamine peatükkideks, ent teatud puhkudel võib kaaluda ka töö jaotamist mõttelisteks osadeks, mille alaosadeks on kogum peatükke.

Osadeks, peatükkideks ja alapeatükkideks jaotatakse töö uurimisteema aspektidest lähtudes. Nii võib mingi religiooni ajalugu moodustada ühe peatüki, religiooni tänapäevane olukord teise peatüki ning selle religiooni uuritava nähtuse analüüs eraldi peatüki(d).

Hoolimata temaatilistest erinevustest pole peatükid omaette teosed, vaid haakuvad suuremaks tervikuks, mistõttu tuleb jälgida, et üleminek nende vahel oleks loogiline ja sujuv. Vastasel juhul on töö mõtet raske jälgida ja kogu tekst tundub hakitud.

Teksti kõige väiksemaks jaotiseks on lõik. Uue lõigu abil tutvustakse uut mõtet, kirjeldakse probleemi teist aspekti vms. Lõigu pikkuse määrab mõtte kestus, kuid meeles võiks pidada asjaolu, et tunduvalt üle poole lehekülje ulatuvad lõigud on isegi infohõreda teksti puhul lugejale raskesti jälgitavad. Lõigu optimaalne pikkus on 7–15 rida.

2.3.3. Autoripoolne enesenimetamine

Erinevates teadusdistsipliinides ja erinevate maade teadustraditsioonides nimetavad teksti autorid end erinevalt. Valida on kolme võimaluse vahel:

- kasutada ainsuse esimest isikut (st *mina*), seda soovitab nt APA viitestiil jpt juhendid,
- kasutada umbisikulist tegumoodi (nt „töös käsitletakse“ või „töös on analüüsitud“),
- viidata endale kolmanda isikuna (näiteks *autor*, *siinkirjutaja*).

Kui üks kasutusviis valida, siis tuleks seda kasutada järjekindlalt kogu töös.

NB! Sõltumata valitud enesenimetamise vormist tuleb töö järeldustes lähtuda ikkagi andmetest, seega „mina arvan“ või „siinkirjutaja arvates“ asemel peaks tekstis olema „Andmetest järeldeb“, ning see ei ole mitte ainult stilistiline, vaid ka sisuline nõue.

Enda kohta mitmuse esimese isiku (st *meie*) kasutamist tuleks kindlasti vältida, kui autoreid just mitu ei ole. Kui töö on kirjutatud inglise keeles, tuleb kasutada inklusiivset keelt (nt *s/he* või *she/he* või *they*, kui sugu ei ole teada; *one*, mitte *man*; *human(ity)* ja mitte *man(kind)*).

2.3.4. Väidete ja järelduste sõnastamine

Siin on mõistlik olla pigem tagasihoidlik kui liiga julge. Rangelt kindlat sõnastust võib tarvitada vaid siis, kui kontrollimisel on selgunud, et väide on kindlalt tõestatud (mis tänapäevase teadusfilosoofia seisukohalt on praktiliselt saavutamatu ideaal). Kui jäävad kahtlused, või kui tõestusmaterjali on vähe või tõestusmaterjal on pigem kaudne, siis tuleks kasutada tinglikkusele viitavat sõnastust, nagu *ilmselt*; *oletatavasti*; *võimalik*, *et*; *eelnevale toetudes võib arvata, et*; *minu käsutuses olnud materjal lubab püstitada oletuse, et jne*.

2.3.5. Terminid

Terminoloogias on kõige olulisem järjekindlus. Kui mingit terminit on juba kindlas tähenduses kasutama hakatud, siis peab see kogu töös ka nõnda jääma. Kui töös kasutatud terminoloogia vajab selgitamist või erineb standardist, võib sissejuhatuses olla alalõik, kuidas või mis tähenduses autor töö seisukohalt olulisi mõisteid kasutab. Kui eritermineid on palju, võib luua nende jaoks eraldi nimistu pealkirjaga *Terminid* või *Mõisted* ja paigutada see töö algusesse (nt sissejuhatuse järele).

Terminoloogias tuleks eritähelepanu pöörata anglitsismidele. Inglise keelest on saanud tänapäeval teaduse *lingua franca*, mistõttu jõuavad erialaterminid tudengiteni tihtipeale inglise keele kaudu. Samas ei tasu unustada ka eestikeelse teadusterminoloogia traditsiooni. Kui on olemas eestikeelne termin, siis tuleb kasutada seda – puudub igasugune vajadus rääkida ja kirjutada eesti keelt inglise keele päraselt (nt eesti keeles ei ole sõna „opressiivne“, omakeelsed vasted on „alla suruma“ või „rõhuma“). Samuti tuleb silmas pidada, et eesti ja inglise keeles sarnaste terminite sõnakujud tihtipeale erinevad (nt ingliskeelne *romanticism* ei ole eesti keeles mitte „romantitsism“, vaid romantism). Kahtluse korral tasub kindlasti kontrollida, samuti on soovitatav sisse lülitada MS Wordi keelekorrektor, mis on kirjavigade ja veidrate sõnavormide tuvastamisel küllaltki tõhus. Kui termini tõlkimisel on mitu võimalust, võib vajadusel sõna algkuju ära tuua joonealuses märkuses või eestikeelse termini järel sulgudes. Samuti tuleks

vältida erinevatest keeltest (nt sanskriti, saksa, hiina vms) pärit terminite tõlkimist ja esitamist inglise keeles.

2.3.6. Märkused ja kommentaarid

Lühem selgitav või taustinformatsioon esitatakse joonealuste märkustena samal leheküljel, samuti võib eestikeelses töös esitatava võõrkeelse tsitaadi algkeelse kuju vajadusel ära tuua [joonealuses märkuses](#). Kommentaarides olevad viited allikatele vormistatakse sama süntaksi alusel nagu põhitekstiski.

2.3.7. Lühendite kasutamine

Töös kasutatud erialased või autori loodud lühendid tuleb tekstis (nt sulgudes) nende esmakordsel esinemisel lahti seletada. Vajadusel võib sissejuhatuse järele paigutada [lühendite nimekirja](#). Üldkasutatavaid lühendeid (nimekiri [Eesti õigekeelsussõnaraamatus](#)) sinna ei panda.

Üldiselt on soovitatav eestikeelseid lühendeid kasutada punktita, välja arvatud juhul, kui lühend langeb kokku mõne sõnaga (nt e.m.a; k.a). Võõrkeelsed lühendid peavad olema eestikeelses tekstis punktiga varustatud ja kursiivis (nt *etc.*, *et al.*) Ei ole keelatud ka eestikeelsete lühendite vanamoodsam, punktiga kuju, kuid kummalgi juhul tuleb kasutamisel olla järjekindel.

2.4. Eetilised nõuded uurimistöö koostamisel

Teadusliku uurimistööde koostamisel on tähtsad ausus ja erapooletus; kuid eetikaga on seotud ka viitamine teiste autorite tekstidele – vead tsiteerimisel ja refereerimisel võivad viia plagiadisüüdistuseni.

2.4.1. Plagiaat ehk loomevargus

Plagiaat ehk loomevargus on teiste autorite kirjutiste, nende osade või neis sisalduvate põhiideede esitamine nii, et teiste inimeste loodu on omistatud endale. Nt:

- teis(t)e isiku(te) töö muutmata kujul kasutamine ilma neile viitamata (nt tsitaadid teiste töödest, metoodika kirjeldus, statistilised andmed, aruanded, suulised ettekanded);
- teis(t)e isiku(te) loome refereerimine ilma viitamata (teiste inimeste mõtete esitamine ümbersõnastatult või kokkuvõtlikult on loomevargus, samuti tuleb teistest keeltest tõlgitud tekstide puhul viidata nende autorile);
- teis(t)e isiku(te) avaldamata tähelepanekute, tulemuste või ideede keelatud laenamine.

Eneseplogiaat on see, kui iseenda töö esitatakse uuesti ilma viiteta oma eelmisele tööle (nt bakalaureusetöö osade kopeerimine magistrisöö). Kui üliõpilane soovib koostada magistrisöö

oma varem kaitstud lõputöö teemal, siis peab ta oma eelmise töö osadele viitama, vältida tuleb bakalaureusetöö suuremahulist tsiteerimist. Lubatud on bakalaureusetöö põhitlemuste refereerimine magistritöös, kuid sel juhul kindlasti viidates.

Plagieerimine ei pruugi alati olla tahtlik. Tahtmatu plagieerimine võib väljenduda ka puudulikus viitamisoskuses. Refereeringu pähe ei tohi esitada tsitaati, ainult üksikuid sõnu välja vahetades, sünonüüme või osalist parafraseerimist kasutades. Jämedaks eksimuseks on vigane tsiteerimine või muudatuste sisseviimine tsitaati (see kehtib ka interpunktsiooni osas!) ilma märkusteta. Lubamatu on anda tsitaadile teistsugust tähendust kui originaalallikas. Keelekasutuse muutmine tsitaadis vastavalt moodsatele nõuetele pole samuti aktsepteeritav (nt kui tegu on vanapärase keelepruugiga), seda võib vajalikuks pidada vaid erandjuhtudel, mida tuleb sel juhul tekstis selgitada.

Seetõttu on üks olulisemaid teadustöö kirjutamise oskusi korrektselt viidata teiste autorite andmetele, tekstidele ja tsitaatidele. Kahtluse korral tuleb alati pigem viidata kui jätta viitamata. Viite koostamisel peab lähtuma põhimõttest, et see sisaldaks kõiki elemente, mis võimaldavad allikat kindlaks teha ja seda kontrollida.

Lisaks on oluline meeles pidada, et kui uurimuses kasutatakse andmeid, mis on kogutud mõne teise uuringu käigus, kuid mida ei ole publitseeritud või muul moel avalikustatud, tuleb andmete kogujalt selleks luba küsida. Luba ei ole vaja, kui tegemist on avaliku andmebaasiga (nt mõne ministeeriumi või muu ametiasutuse kodulehel olev statistika, statistikaameti andmebaas), kuid töös tuleb viidata, kust autor on andmed saanud.

2.4.2. Eetikaküsimused inimuuringute puhul

Uurimused, mille keskmes on kaasaegsete inimeste uskumused, hoiakud ja praktikad või üldised religiooniga seonduvad seisukohad, põhinevad enamasti intervjuudel, inimeste küsitlemisel, (osalus)vaatlusel vms etnograafilisel meetodil. Selle tulemusena kogutakse inimeste kohta isikuandmeid, mida tuleb kaitsta kahest aspektist lähtudes:

- Informante kaitstakse avaldatud töös **anonümiseerimise** või **pseudonümiseerimise** kaudu.
  - Anonümiseerimine tähendab isikut tuvastada võivate andmete kustutamist, mistõttu tekstis esitatakse ainult minimaalne vajalik info (nt sugu, vanus, religioosne kuuluvus).
  - Pseudonümiseerimine tähendab informantidele valenime andmist (nt Mari Maasikas esineb tekstis Juta (25) nime all). Sellist lahendust kasutatakse eriti juhul, kui ühele ja samale informandile viidatakse töö jooksul korduvalt – see

võimaldab anonüümsele informandile rohkem isiklikkust lisada, samas tuleb endiselt arvesse võtta informandi konfidentsiaalsuse kaitsmist. Nii pseudonümiseerimise kui ka anonümiseerimise põhimõtted peavad olema kirjeldatud metoodika peatükis.

- Erandiks võivad olla ametiisikud (eksperdid), kes ei vahenda oma isiklikku, vaid ametlikku seisukohta, kuid ka sellisel juhul peab eksperdi käest küsima, kas ta eelistab osaleda uuringus nimeliselt või jääda anonüümseks. Üks võimalus on eksperdid nimeliselt välja tuua, kuid konkreetsed tsitaadid jätta anonüümseks.
- Intervjuude täistranskriptsioonide esitamist töö lisadena tuleks üldjuhul vältida. Seda võib kaaluda ainult erijuhtudel ning sellisel puhul tuleb informandi konfidentsiaalsuse kaitsele erilist tähelepanu pöörata ning intervjuu täisteksti avaldamiseks peab kindlasti olema informandi kirjalik nõusolek.
- Kogutud andmeid infokandjal kaitstakse paroolide, krüpteerimise vms meetodi abil; lisaks kaitstakse infokandjat turvalises kohas hoiustamise kaudu.
  - Kuivõrd nii üliõpilased kui ka nende juhendajad – kes vastutavad sisuliselt nii andmete kogumise kui kaitsmise eest, st nad on *vastutavad uurijad* – tegutsevad Tartu Ülikoolis, siis tuleb kogutud andmeid hoida Tartu Ülikooliga seotud kaitstud infosüsteemides (nt [OneDrive](#) või [NextCloud](#)).
  - Kui tegu on paberandjatel infoga (nt allkirjastatud nõusolekuvormidega), tuleb neid hoida usuteaduskonna ruumides, lukustatud kapis või seifis.
  - Enamasti anonümiseeritakse informandid mitte ainult teadustekstis, vaid ka kogutud andmestikus. Kui on ette näha vajadus informandiga taas ühendust võtta (nt seisukohtade täpsustamiseks või lisaintervjuu tegemiseks) või kui informandile on antud õigus kuni teatud ajani oma osalusest uuringus loobuda, siis andmed kodeeritakse ja kontaktandmed hoiustatakse kogutud andmetest eraldi. Tagasikodeerimist võimaldavat koodivõtit, mis loob seose kontaktandmete ja intervjuuteksti vahel, hoitakse aga neist kahest omakorda eraldi.

Üldjuhul ei ole intervjuude läbiviimiseks eraldi luba tarvis, kuid uurimused, mille teemad puudutavad inimeste usulisi või filosoofilisi veendumusi, kuuluvad **eriliigiliste isikuandmete** alla, mille puhul on uuringute läbiviimiseks tarvilik kooskõlastus eetikakomiteelt. Seetõttu **tuleb inimuuringute aspekt ära märkida juba lõputöö avalduses**, mille järel juhendaja ühes kaitsmiskomisjoniga otsustavad eetikakomitee nõusoleku taotlemise vajalikkuse. Kui ka

eetikakomitee nõusolekut ei taotleta, tuleb uuritavaid ikkagi informeerida kõigest, mis uuringu jooksul toimub või võib juhtuda.

Kui soovitakse teha uurimus mõnes organisatsioonis, tuleb organisatsiooni esindajalt selleks luba küsida. Luba tuleb küsida ka siis, kui üliõpilane selles asutuses töötab või käis praktilal ja tema käsutuses olid organisatsiooni dokumendid või organisatsioonisiseseks kasutamiseks mõeldud muud andmed.

Suulisele ja sotsiaalmeediast ning salasõnaga kaitstud veebikeskkondadest (nt spirituaalse eneseabi ringid) pärinevale materjalile viidates kehtib põhimõte: kui tegemist on teise isiku poolt autorile antud informatsiooniga, mille kasutamiseks on antud luba, või avaliku ettekandega, siis on selle informatsiooni kasutamine lubatud. Loomulikult tuleb siis allikale ka viidata. Kui aga tegu on pealt kuulnud kõnelusega, kolmandalt isikult või tundmatult isikult saadud kaudse informatsiooniga, siis ei ole sellisele informatsioonile viitamine korrektne ei eetilisel ega ka allikakriitilisel.

Eetikaküsimuses on abiks järgnevad dokumendid:

- [Üldised juhised inimuuringuteks usuteaduskonnas.](#)
- [Isikuandmete töötlemine üliõpilaste lõputöodes.](#)

2.5. Tehisintellekti (TI, ingl *artificial intelligence*) kasutamine

Tartu ülikooli tekstirobotite töörühm koostas 2023. aasta aprillis [suunised tekstiroboti kasutamiseks õppetöös](#), mida 2024. aastal täiendati lõputöid puudutavates küsimustes. Kõige olulisem lõputööga seonduv infosuunistes on järgmine:

1. Kui generatiivseid TI rakendusi kasutatakse lõputöö sisu määravate osade koostamiseks, tuleb töö metoodikat käsitlevas peatükis TI kasutusviisi selgitada ning rakendus lisada ka kasutatud allikate loetellu. Näiteks tuleb kirjeldada, kuidas kasutati TI rakendust teksti koostamise abivahendina (näide 1) või - juhul kui see info on töös sisulise kaaluga – millist teavet tekstirobotilt hangiti, sh milliseid küsimusi esitati, milline oli tekstirobotilt saadud väljund ja mil määral seda muudeti (näide 2). TI rakenduse kasutusviisi kirjelduse järgi peab olema üheselt mõistetav, millises ulatuses ja millisel moel on seda töös rakendatud.
  - Näide 1. Siinses töös kasutatud küsitluse struktuuri loomiseks on kasutatud Microsoft Copiloti (2023) tekstiroboti abi.
  - Näide 2. Järgnev definitsioon põhineb Microsoft Copiloti 22. aprilli 2023. aasta vastusel küsimusele „Mis on keelemudel?“. Tulemus oli järgmine: „[---]“ (Microsoft, 2023).

Samas,

2. generatiivse TI rakenduse loodud sisu ei või esitada sellele viitamata enda nime all – sellisel juhul on tegu plagiaadiga. TI-d ei tohi kasutada
  - lõputöö teksti suuremahuliseks koostamiseks (nt tervikpeatüki loomiseks),
  - kontrollimata (vale)info esitamiseks,
  - töös analüüsitud andmete fabritseerimiseks või võltsimiseks,
  - sisuliste arutluskäikude koostamiseks.

Sellisel juhul on tegu akadeemilise petturluse ja/või hea teadustava rikkumisega.

3. Kasutatud allikate loetelus tuleb ära märkida TI rakenduse looja, kasutatud rakenduse versiooni aasta, konkreetne rakendus ja selle versioon, rakenduse tüüp või kirjeldus ning rakenduse veebiaadress. Näiteks nii:

- OpenAI. (2022). ChatGPT (20. detsembri versioon) [suur keelemudel].
<https://chat.openai.com/>

NB! TI rakendusi, mis ei loo uut sisu, vaid töötlevad juba koostatud teksti (sh tõlkeprogramme, nt Google Translate; tekstikorrektoreid, nt Grammarly; viitehaldusprogramme, nt Zotero ja Mendeley) **võib toetavate tööriistadena kasutada ja neile rakendustele ei pea viitama.**

3. Viitamine

Teadustöös tuleb alati selgesti näidata, kui tegemist pole autori iseseisvate mõttekäikude või uurimistulemustega, vaid tuginetakse teistele materjalidele. Seega, töös kasutatud teiste autorite töödele (ja ka iseenda varasematele publikatsioonidele!), faktide ja illustratsioonide allikatele, nii kirjalikele, suulistele kui ka elektroonilistele, tuleb viidata sellisel moel, et autori mõtted oleksid selgesti võõrastest mõtetest eristatavad. Ainsaks erandiks on üldtuntud seisukohad ja aksioomid (nn entsüklopeediateadmised – nt asjaolu, et Maa tiirleb ümber Päikese, Pythagorase teoreem).

Viitamine on teadustöö loomulik osa. Laiemas plaanis luuakse viidetega moel (teaduslik) kontekst, millesse konkreetne töö paigutub, samuti toetavad viited teostatava uurimuse eesmärgi ja metoodikat või illustreerivad vaadeldavat küsimust erinevatest – muuhulgas teadusajaloolistest – perspektiividest.

Vältida tuleb viidetega liialdamist – liiga sageli või õigustamatult pikal kujul esinev refereerimine/ tsiteerimine võib esiteks kahjustada töö proportsioone ning teiseks kahtluse alla seada uurimuse iseseisva laadi. Seetõttu on vaja leida tasakaal kahe olulise momendi vahel: ühelt poolt õppida usaldama oma võimet sõltumatult argumenteerida, ent teisalt, kui kirjanduse lugemise käigus selgub, et keegi on sarnase tähelepaneku juba teinud, tuleb loomulikult vastavale allikale viidata. Vaid sel moel saab garanteerida, et uurimusest ei kujune [plagiaat](#).

Seega, viidata tuleb kahel põhjusel:

1. lugeja peab saama võimaluse kontrollida andmeid ja jälgida autori arutluskäiku,
2. selleks, et välistada autorikaitset käsitlevate õigusaktidega vastuollu sattumine.

Teiste töödele viitamiseks on üldjoontes kaks võimalust: refereerimine ja tsiteerimine.

3.1.1. Refereerimine

Refereerimine on teose või artikli sisu kokkuvõtlik esitus, st teise autori mõte antakse edasi oma sõnadega. Refereeritav sisu tuleb esitada täpselt ja moonutusteta, jättes välja oma töö seisukohalt ebaolulise. Autor võib seejuures refereeringu sisu kommenteerida ja lisada omapoolseid seisukohti. Nii sulatab autor kirjandusallikaist saadu oma teksti, sõnastades selle ümber vastavalt oma sõnastusstiilile. Refereerima peab aga nii, et oleks selge, millised mõtted on võetud refereeritavast allikast ning millised on töö autori omad. Nt:

Emmanuel Tarkmees on väitnud, et.... (Tarkmees 2025, 33–35). Minu hinnangul aga....

Nii on lugejal selge, mida viidatud autor siis ikkagi väidab, teisalt on aga näha, mida uurija ise omalt poolt teemasse on panustanud. Refereeringut jutumärkidesse ei panda.

NB! Ei ole lubatud kogu alapeatükki või mitut järjestikust lõiku hõlmav refereering, kus on viidatud vaid ühele allikale. Samuti tuleks vältida olukorda, kus küll tuginetakse mitmele autorile, kuid ühe autori refereerimise osakaal on ebaproportsionaalselt suur.

3.1.2. Tsiteerimine

Tsiteerimine (ehk osundamine) on kasutatud teose tekstilõigu **sõnasõnaline ja tähttäheeline edasiandmine**, millele järgneb viide. Tsitaadi kasutamine refereerimise asemel peab olema mõttekas ja põhjendatud. Kui on oluline teksti sisu, mitte täpne sõnastus, on mõttekas pigem refereerida kui tsiteerida; kui oluline on täpne sõnastus, on mõttekas tsiteerida. Tsitaat tuleb reeglina tõlkida põhiteksti keelde. Kui on tarvilik ära tuua algkeelne sõnastus, tuuakse algkeelne tsitaat ära joone all. Väga lühikese tsitaadi puhul võib algkeelse versiooni paigutada ka teksti sisse sulgudesse.

Pikema tsitaadi puhul võib tekkida vajadus tsitaadist mõni (ebaolulisem) osa välja jätta. Tsitaadist väljajätmist tähistatakse katkestusjoonega: [---]. Pikemad tsitaadid (alates kolmest reast või 50 sõnast) esitatakse [eraldi tekstiplokina \(lõiguna\)](#).

Tsitaadile võib lisada selgitavaid märkusi ja esiletõsteid, kuid igasugustele muudatustele tuleb täpselt osutada. Näiteks saab tsitaadis esinevatele vigadele või vasturääkivustele tähelepanu juhtida nurksulgudes hüüumärgi [!] või ladinakeelse tähistuse [*sic*] abil (*sic* tähendab “nõnda, nii” ning kinnitab, et tsiteeritavas tekstis on tõesti kõik just niimoodi), või lisada rõhuasetuse selgitus ja selgitada seda autori initsiaalidega: [minu rõhutus – A.R.]. Kui rõhuasetus esineb juba originaalis, võib vajadusel ka selle ära märkida: [rõhuasetus originaalis].

3.1.3. Mitte-ladina tähestikus tsitaadid

Kui on tarvis tsiteerida lähtekeeles Piiblit või mõnd muud sakraalteost, mille algkeel ei kasuta ladina tähestikku, siis võib seda teha nii algkeele tähestikus kui ladina tähtedega translitereerides või transkribeerides:

- translitereerimine tähendab algkeelse teksti täht-tähelist reeglipärast ümberkirjutamist ladina tähestikku,
- transkribeerimine tähendab algkeele häälduspärast ümberkirjutamist.

Heebrea konsonantide transliteratsioon:

’ b g d h w z ḥ ṭ y k l m n s ‘ p ṣ q r š ś t

Masoreetse heebrea keele vokaalid: ַ a ָ ā (qāmeṣ ḥāṭūp o) ֵ e ֶ ē . i ֹ o ֻ u

Koos mater lectionis’ega: ך ם ן ף ץ װ ױ ײ ׳ ״ ׵ ׶ ׷ ׸ ׹ ׺ ׻ ׼ ׽ ׾ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿ ׿

Ḥāṭep-vokaalid: ֿ ֿ ֿ ֿ ֿ (mobile) ַ a (pataḥfurtivum)

Dageš lenet ei märgita, *dageš fortet* märgitakse kahekordse konsonandiga.

Vanakreeka keele transliteratsioon

a b g (või n) d e z ē th i k l m n x o p r (või rh) s t y (u täishäälikuühendites) ph ch ps ō

Spiritus asper'it tähistab h.

Araabia keele transliteratsioon

ʾ b t ṭ ġ ḥ ḫ d ḍ r z s š ṣ ḏ ṭ z ʿ ġ f q k l m n h w y

Lühikesed vokaalid a, u, i; pikad vokaalid ā, ū, ī

Artiklite assimilatsioon tuuakse esile.

(Naissoo) tunnus tā' *marbūta* märgitakse lühikese a'ga ja genitiivi konstruktsioonis -at.

Hiina keele transliteratsioon

Hiina keele puhul kasutada *hanyu pinyin* transliteratsiooni.

Sanskriti keele transliteratsioon

Sanskriti keeles kasutada IAST (*International Alphabet of Sanskrit Transliteration*) transliteratsiooni.

3.2. Viitamissüsteemid

Erinevais teadusväljaannetes kasutatakse erinevaid viitamissüsteeme ja uurijail kujunevad sageli süsteemide osas oma eelistused. Viiteaparatuuri täpne kuju võib sõltuda ka kasutatud elektroonilise viitehalduri võimalustest. Üldpõhimõtte viitamisel on – **läbivalt tuleb kasutada üht ja sama süsteemi**. Seetõttu – kui allpool kirjeldatud näitsüsteemid mingil põhjusel ei sobi, siis võib oma uurimuse vormistamisel kasutada ka teisi üldtuntud viitamissüsteeme.

3.2.1. Tekstisisene viitamine

Enamikus tänapäevastes teadusväljaannetes eelistatakse ökonoomsuse tõttu tekstisisest viitamist. Enim levinud viitestiilid humanitaar- ja sotsiaalteadustes on [Chicago Manual of Style](#) (CMS) ja [American Psychological Associationi](#) (APA) viitestiilid.

Tekstisiseste viidete puhul tuuakse sulgude sees ära autori(te) perekonnanimi ja teose ilmumise aasta, mis eraldatakse lehekülje numbritest komaga. Ruumi kokkuhoiu huvides võib viite lisada ka nime taha, nt:

Laialt on levinud arusaam, et meie ajaarvamise alguses peeti parimaks Chateau de Jesus' e veine (Tarkmees 2025, 33). Kavalants, Vanapagan ja Ahjualune (2025, 33) märgivad aga oma uurimuses, et Jeesus ja tema jüngrid olid vaesed, mistõttu on tõenäoline, et nad jõid pakiveine.

Kui autoreid on üle kolme, lisatakse esimese autori nime järel lühend *et al.* (ld *et alia*, ja teised):

Tänapäeva teadus (Tarkmees *et al.* 2025, 33) pole veel kindlaks teinud, mida see väide õigupoolest tähendab.

Tekstisisesete lühiviidete täielikud bibliograafilised kirjed leiab lugeja [Kasutatud allikate ja kirjanduse](#) loendist. Kui ühelt ja samalt autorilt on samal aastal ilmunud mitu viidatud tööd, siis tuleb neid ka tekstisiseses viites eristada. Tavaliselt tehakse seda indekseeriva tähe lisamisega viitesse, nt:

Tarkmees (2025a, 33–35) ning Tarkmees (2025b, 12) esitavad selles küsimuses diametraalselt vastukäivaid seisukohti.

Neile vastavad kirjanduse nimistus kanded:

Tarkmees, Emmanuel. 2025a. *Hullu teadlase päevaraamat*. Tallinn: Kreisikirjastus.

Tarkmees, Emmanuel. 2025b. *Normaalse teadlase öökapiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Autorita allikate jms materjalide puhul on teksti sees viiteks pealkirja esimesed kolm sõna, aastaarv ja lehekülg, nt:

Islam pole mingi iseseisev usund. Oma tekkimises kui ka oma sisus on ta ristiusu usundiline järelkuju araabia suguharude primitiivsel kultuuritasemel (Religioossuse tunne inimkonnas 1938, 36).

Ka veebimaterjalide puhul tuleb võimalusel viidata teksti autori nimele ja esmase ilmumise aastale – kui neid on vähegi võimalik kindlaks teha. Kui see pole võimalik, siis võib ka teksti sees viidata otse vastava materjali veebiaadressile, nt:

TÜ õppekorraldus on sätestatud õppekorralduseeskirja [ÕKE] kaudu (vt www.ut.ee/oke).

Siingi kehtib nõue näidata kasutatud kirjanduse nimestikus ära kuupäev, mil materjali loeti.

NB! Veebi kaudu loetud ajakirjade (teadus)artikleid viidatakse ikkagi ilmumisaasta, numbri ja lehekülgede (ning võimaluse korral DOI-aadressi), mitte veebiaadressi alusel, kus artiklit loeti või kust see alla laeti.

NB! Ka tekstisiseses viitamise korral võib selgituste ja kommentaaride lisamiseks kasutada [joonealuseid märkusi](#), kuid kui neis kommentaarides või selgitustes viidatakse teiste autorite tekstidele, siis tuleb endiselt kasutada tekstisisesest viitamissüsteemi.

3.2.2. Joonealune viitamine

Mitmed autorid ja akadeemilised distsipliinid (nt ajalugu ja piibliteadused) eelistavad viidata lehekülje allosas joone all – põhjusel, et rohked viited teksti sees segavad mõtteliini jälgimist, viited arhiiviallikele on pikad ning lisaks on sageli vaja viitele kommentaare lisada, mida on tekstisisesete viidete puhul tülikas teha.

Joonealuses viites esitatakse viide autori(te) perekonnanime(de) ja teose ilmumise aasta kaudu, mis eraldatakse leheküljenumbritest komaga. Erinevalt tekstisisesest viitamisest siin viidet sulgudesse ei panda, sest lause algabki viitega.¹ Teose või allika täiskirje leiab [Kasutatud allikate ja kirjanduse nimistust](#), mis vormistatakse nii tekstisiseses kui joonealuse viitamise puhul sarnaselt.

3.2.3. Viitamine arhiiviallikatele

Nagu ülalpool nimetatud, eelistatakse ajaloos ja piibliteadustes kasutada joonealust viitamist, kuna see võimaldab allikaid tutvustada tekstiviitega samal leheküljel. Sellisel juhul esitatakse joonealuses märkuses viide allikale, kus esimesena märgitakse ära (vajadusel lühendi kaudu) asutus, seejärel arhiiv, nimistu, säilik ja säiliku lehekülg. Neile lisatakse dokumendi pealkiri ning millal see on koostatud. Asutus eristatakse ülejäänust komaga, arhiivi, nimistu ja säiliku numbrite eraldamiseks kasutatakse punkte. [Eesti Rahvusarhiivi](#) kasutamisel viidatakse ka varasematele eri arhiivide tähistustele.²

Ehkki see ei ole väga levinud, on võimalik arhiiviallikatele viidata ka tekstisisesest viitamissüsteemi abil, millist lahendust kasutab nt *Usuteaduslik Ajakiri*. Sellise lahenduse korral viidatakse teksti sees arhiiviallikatele *arhiivimoodustaja järgi* ja lisatakse ette arhiivi nimetus, leheküljed eraldatakse komaga, nt:

(EELKKA, Viljandi Pauluse kogudus 1936, 52)

(TÜR KHO, Academia Gustaviana 1690, 12)

(RA, UN volinik 1981b, 155–160)

(SRA, De la Gardieska 1681, *s.n.*)

Kui arhiivimoodustaja järgi viitamine pole võimalik, viidatakse autori, teksti pealkirja või esimeste sõnade kaudu.

Arhiiviallikate täiskirjed esitatakse nii tekstisiseses kui joonealuse viitamisstiili puhul [Kasutatud kirjanduse ja allikate](#) nimistus esimesena.

3.2.4. Viitamine sakraalkirjandusele

Piibli ja muu vana sakraalkirjanduse kirjakohtadele viidatakse teksti sees sulgudes. Piibli puhul näeb kirje välja järgmine: Piibli raamatu lühend, tühik, peatüki number, koolon, salmi või salmide numbrid (erinevad salmid eraldatakse üksteisest komaga). Kui järgneb uus peatüki

¹ Tarkmees 2025, 33.

² RA, ERA.R-1765.1.36b, l. 10, ENKL-i juhatuse koosoleku protokoll, 4.02.1949.

number või kirjakoht piibli mõnest teisest raamatust, siis eraldatakse see eelnevast semikooloni ja tühiku abil.

Näiteks viidatakse Markuse evangeeliumi 3. peatüki salmidele 16 ja 18 kuni 20 ning 4. peatüki salmile 8; Luuka evangeeliumi 7. peatüki salmidele 6 kuni 8 ning 15 ja 20) järgnevalt: Mk 3:16, 18–20; 4:8; Lk 7:6–8, 15, 20.

Piibliraamatute lühendid on soovitatav võtta Eesti Piibliseltsi hetke värskemast tunnustatud väljaandest.

Kuna piiblit ja muud vana kirjandust saab kasutada vaid konkreetsete tekstieditsioonide või tõlgete kujul, siis kajastuvad need kirjanduse nimekirjas nagu ülejäänud kasutatud allikadki. Piibli esmaviitamisel töös tuleks vastavas selgitavas märkuses ära näidata, millisest tekstieditsioonist või tõlkest lähtutakse ning seejärel (kui tegu pole just konkreetsete editsioonide ja tõlgete võrdlemisega) kasutada läbivald just seda valitud editsiooni/tõlget.

3.2.5. Lisamärkusi viitamise kohta

Kui publikatsioonil puudub daatum või kui dateerimine pole võimalik, lisatakse aastaarvu asemele ladinakeelne lühend *s.d.* (*sine dato*).

Kui leheküljed on nummerdamata, lisatakse ladinakeelne lühend *s.n.* (*sine numerorum*).

Kui publikatsioonikoht on oluline, kuid seda ei ole märgitud, lisatakse *s.l.* (*sine loco*).

Kui ühel leheküljel on mitu järjestikust viidet samale teosele, võib autori nime ja aastaarvu asemel kasutada lühendeid *Ibid.* (ld *ibidem*, 'samas') ja/või *Op. cit.* (ld *opus citatum*, 'viidatud töö'). Ent viimasel juhul tuleb arvestada, et kui lõikude järjestus tööd struktureerides muutub, siis tuleb viited uuesti käsitsi korrastada. Seetõttu on mõistlikum ka joonealuses aparaadis kasutada korduvviitamisel süsteemi autor + aasta + lehekülg/lõik. Viitehaldurite kasutamise puhul sellist muret ei ole, sest kui vahele lisandub teisi allikaid, siis lisavad viitehaldurid *Ibid.* või *op. cit.* asemele autori nime (ja/või teose), aasta ning lehekülje automaatselt (nt Zotero puhul on tuleb selleks viitesüsteemi vastava käsuga (*refresh*) värskendada).

Kui allikas ei ole originaalis ladina tähestikus, kasutatakse tekstisiseseks viitamiseks latiniseeritud vormi (nt: Aun 1992), kasutatud kirjanduse nimistus aga kirjutatakse lahti järgmiselt:

Aun 1992 = Аун, Маре. 1992. Археологические памятники второй половины 1-го тысячелетия н. э. в Юго-Восточной Эстонии. Таллинн: Олион.

NB! Viitamine mingi autori tööle teise autori töö kaudu (nn kaudne või vahendatud viitamine) ei ole hea tava ja seda peab võimalikult vältima. Kaudviitamist võib kasutada ainult häda korral, kui originaalteos tõepoolest ei ole kättesaadav (nt väga ammu ilmunud teos, mida Eesti raamatukogudes ega digitaalsetes repositooriumites ei leidu). Kasutatud kirjanduse loetelusse lisatakse sel juhul ainult realselt kasutatud allikas.

Nagu on öelnud Uku Masing (1939, Nõmmik 2024, 55 kaudu/alusel): „Inimesi, kes meie päevil kõnelevad õigusest, kuulatakse viisakalt, kuid ei hoolita nendest“.

3.3. Viitehaldurid

Teaduskirjanduse haldamise ja viitamise jaoks on soovitatav kasutada **viitehaldureid** (ka: bibliokirjete haldamise tarkvara või viitemänedžerid; ingl *reference/citation managers*). Enamike viitehaldurite põhimõte on sarnane: viitehalduri andmebaas seotakse tekstiredaktoriga (nt MS Word) lisamooduli (ingl *plugin*; nõuab eraldi installeerimist) abil, mis „õpetab“ tekstiredaktorile, kuidas tekstis andmebaasist pärinevat infot kuvada. Viitehaldurid võimaldavad:

- Organiseerida oma loetavat ja kasutatavat kirjandust (andmebaas)
  - siduda kolleksiooni kannetega faile (nt PDF)
  - lisada internetist kanne kolleksiooni paari hiireklõpsuga
  - liigendada kasutatud kirjandust temaatiliselt kataloogide või erinevate kolleksioonide (raamatukogude) abil
  - otsida kirjandust märksõnade abil
  - lisada märkusi või kommentaare andmebaasi kannetesse
- siduda andmebaasi tekstitöötlusprogrammidega ja lisada teksti kiiresti viiteid
  - Uuendada viiteid tekstis vastavalt andmebaasis tehtud muudatustele
- koostada tekstiredaktoris kiiresti kasutatud kirjanduse nimistu
  - vormindada paari hiireklõpsu abil viiteid nii teksti sees kui ka kasutatud kirjanduse nimistus vastavalt eelseadistatud viitamisstiilidele.

Eriti mugav on viitehaldurite kasutamine juhul, kui kasutate töötamiseks mitut arvutit – enamik tänapäevaseid viitehaldureid võimaldab kolleksioone interneti kaudu sünkroniseerida. Mõistlik on alustada viitehaldurite kasutamist võimalikult varakult – sellest on kasu nii loetud kirjanduse nimistu kui ka temaatilise kataloogina. Samuti kergendab see viitamist tekstidele, millele tuleb viidata tihti. Seetõttu on viitehaldurid eriti kasulikud neile, kes plaanivad hilisemat akadeemilist tegevust.

Enim kasutatavad viitehaldurid:

- Endnote (www.endnote.com), mille heaks küljeks on paindlikkus tsitaatide vormindamisel, miinuseks aga kõrge hind.
- Zotero (www.zotero.org), mis on vabavara; miinuseks aga see, et etteantud formaatidest kõrvalekalduvate lahendused nõuavad teatud programmeerimisoskust – küll minimaalset, kuid siiski. Samas on Zoterol väga suur kasutajate kogukond, kes on panustanud programmi arendamisse ja selle lisamoodulite loomisse, mis tööd märkimisväärselt kergendavad.
- Wordi viitehaldur. Ka Microsofti tekstiredaktoril Word on oma lihtne viitehaldur, mis on leitav menüüribalt "Viited". See võimaldab lisada dokumenti viiteid ja seejärel luua teksti lõppu kasutatud kirjanduse nimistu, mida saab kiiresti vormistada erinevate viitamisstiilide järgi. Viited salvestatakse põhinimistusse, mida saab kasutada viidete lisamiseks ka teistesse dokumentidesse. Wordi viitehaldur ei ole aga nii võimas kui EndNote või Zotero.

NB! Konkreetsetes viitamissüsteemides on viidete vormistamisel erinevates keeltes väikesed erinevused interpunktsioonis (nt punkti paigutus, jutumärkide kuju jne). Seega tuleb viitehaldurite kasutamisel veenduda, et viited oleksid vormistatud sama keele reeglite alusel, milles on kirjutatud põhitekst. Näiteks ei kasutata eestikeelses tekstis inglise keele (“”), vaid eesti keele jutumärke (99 all ja 66 üleval: „“); samuti on eestikeelses tekstis punkt jutumärkide järel („tekst“.), mitte enne jutumärkide lõppu („tekst.“).

4. Juhised üliõpilastööde vormistamiseks

Teadustööde vormistamiseks on soovitatav kasutada Microsoft Office paketti kuuluvat Wordi. Selles on mitmeid kasutus- ja kujundusvõimalusi, mis vabavaralistes tekstiredaktorites puuduvad. Microsoft Office kasutamine on kõigile TÜ üliõpilastele [tasuta](#).

4.1.1. Lehekülje seaded

Töö vormistatakse A4 formaadis. Teksti ümber tuleb igast küljest jätta 3 cm vaba ruumi ning lehekülje parem serv sirgeks joondada. Leheküljenumbreid paigutatakse kas lehekülje ala- või ülaosa keskele või paremasse nurka.

4.1.2. Põhiteksti vormindamine

Leheküljele ei paigutata tavaliselt alla 28 ja üle 30 rea, kusjuures leheküljel peab olema arvestuslikult 1800 tähemärki (koos tühikutega). Loetavuse huvides on soovitatav kasutada kirjatüüpi Times New Roman. Tähemärgi suuruseks on 12 punkti, reavahe 1,5. Joonealused märkused vormindatakse enamasti pisut väiksemas kirjas (tavaliselt 10 punkti).

Lõikudeks jaotamisel kasutatakse eristajana lõigu esimeses reas taandrida, mis võiks olla ca 1-1,25 cm pikkune (tabulatsiooniklahvi üks vajutus).

- NB! Peatükkide pealkirjadele ja alapealkirjadele järgnev lõigud on **ilma taandreata**, kõik järgmised taandega.

Tekstis esiletõstetavad sõnad või laused võib vormistada **paksus** või *kaldkirjas*. Eristuskirju tuleb kasutada kogu töös süsteemikindlalt (kui nt üht terminit tõstetakse esile kaldkirjas, siis peab jälgima, et mõni muu termin ei oleks poolpaksus vm) ja nendega ei maksa liialdada.

Loetelude vormistamiseks on võimalusi palju, näited on leitavad Eesti Keele Instituudi [juhendist](#).

Pikemad tsitaadid (alates kolmest reast või 50 sõnast) eristatakse muust tekstist, kasutades kogu lõigu taanet – tsitaadi esimene rida on sel juhul lisataandeta; lisaks võib kasutada väiksemat reavahet. Sellise vormistuse korral kogu tsitaadile jutumärke ei lisata:

Tsiteerimine on allikteksti sõnasõnaline, ühtlasi tähttäheeline esitamine. Tsitaati kasutatakse ainult neil juhtudel, kui on oluline edasi anda eeskätt sõnastust, näiteks kui see on eriti tabav või kui see on tähtis diskussiooni seisukohalt. [---] Tsitaadina võidakse kasutada lauseosa, terviklikku lauset või lausest pikemaid tekstiosi (Tarkmees 2025, 33).

4.1.3. Pealkirjade vormindamine

- Pealkirjad võivad olla seriifideta šriftis (nt Arial ja analoogid), kuid kogu dokumendi ulatuses peaks pealkirjade puhul kasutama üht fonti.
- Pealkirjade maksimaalne kõrgus võiks piirduda 20 punktiga, alapealkirjade suuruse puhul on oluline, et hierarhia oleks selgelt eristatav, kogu töös ühesugune (s.t ühe

tasandi pealkirjad oleksid kõik ühesugused) ja kajastuks ka sisukorras (alama astme pealkirjad esitatakse seal taandega).

- Pealkirjad paigutatakse kas lehekülje keskele või vasakule serva – mõlemat süsteemi korraga ei kasutata.
- Pealkirjade järele punkti ei panda. Pealkirjades poolitamist ei kasutata. Kui pealkirjas on kaks lauset, siis pannakse lausete vahele punkt, rea lõppu aga mitte.
- Kõik põhijaotised (sissejuhatus, peatükk, kokkuvõte jms) algavad uuel leheküljelt, alapeatükke jätkatakse samal lehel.
- Põhijaotiste pealkirja ja sellele järgneva teksti vahele jäetakse kaks vaba rida.
- Alapealkirja ette jäetakse kaks vaba rida.
- Kui pealkirjaga samale leheküljele ei mahu vähemalt kaks rida sellele järgnevat teksti, viiakse pealkiri järgmisele lehele; samamoodi ei tohi lõigu viimane rida jääda üksikuna järgmisele lehele.
- Peatükkide ja alajaotiste pealkirjad nummerdatakse, enamlevinud meetod on tarvitada araabia numbreid ühest alates. Alapeatükkide puhul lisatakse põhijaotuse numbrile teise, kolmanda ja neljanda taseme jaotise numbrid (1.2., 1.2.4., 2.3.1.4.). Suuremat kui neljaastmelist hierarhiat ei ole soovitatav kasutada. Numbrite vahel on punkt, tühikut ei ole. Viimase jaotusnumbri järele pannakse punkt, välja arvatud tekstisisese viitamise puhul, nt: „Alapeatükis 3.4.2 leiab see probleem lähemat käsitlemist“.
- Põhijaotised nagu Sissejuhatus, Kokkuvõte, Kasutatud kirjandus ja võõrkeelne kokkuvõte ehk *Summary* vormistatakse peatükkidega sama (esimese) astme pealkirjadena, kuid ilma järjekorranumbriga.

4.1.4. Joonealused märkused

Joonealused märkused kujundatakse väiksemas kirjas ja väiksema reavahega (tavaliselt kirja suurus 10 pt ja 1,0 reavahe) ning nummerdatakse araabia numbrites tööd läbiva numeratsiooniga.

4.1.5. Tabelid, joonised ja illustratsioonid

Kui tabelid ja joonised on väikesed, võivad nad asetseda teksti sees. Suuremahulised tabelid ja joonised tuleb paigutada jaotusse Lisad ja lähtuda viitamisel lisade numeratsioonist.

Tabelid pealkirjastatakse lühidalt ja informatiivselt ning nummerdatakse, et neile saaks viidata.

Tabeli andmed peab siduma töö tekstiga, st tekstis viidatakse tabelile kas otse, nt „Tabel 2 iseloomustab...“ või kaude, märkides lause lõppu sulgudesse tabeli numbriga (vt tabel 2).

Tabeli veergude ja ridade nimetused kirjutatakse suure algustähega, alaveergude ja -ridade pealkirjad võivad alata väiketähega. Veergude ja ridade nimetused peaksid olema võimalikult täpsed ja lakoonilised.

Joonisteks nimetatakse graafilisi kujutisi (nt diagrammid, graafikud, skeemid, joonised, fotod). Igal joonisel on lakooniline allkiri. Jooniseid nummerdatakse, neile viidatakse sarnaselt tabelitega. Nt: vt joonis 3.

Tabeli või joonise alla paigutatakse väiksemas (11 p) šriftis viide allikale või kinnitatakse enda autorlust (nt Autor: Pille Päev, tuginedes veebiküsitluse andmetele). Juhul, kui tabel või joonis on loodud mõnda eeskju modifitseerides või selle alusel, tuleb tabeli/joonise all viidata aluseks olnud allikale sarnaselt tekstisisese viitamissüsteemiga.

5. Üliõpilastööde ülesehitus

5.1. Failinimedest

Arvestades, et õppejõud ja teadustöö administraatorid peavad töötama suure hulga failidega, mis enamasti saavad hulgakaupa ja suurel kiirusel tähtaja lõpus, on segaduse vältimiseks ja süstematiseerimise lihtsustamiseks mõistlik saadetud failid vormistada ühtse süntaksi alusel:

Perenimi_töö pealkiri või tüüp_kuupäev (formaadis ppkkaa).faililaiend

5.2. Väiksemamahulised kirjalikud tööd

Kursustel esitatavatele jooksvatele töödele ei ole vajadust panna tiitellehte – piisab nimest ülal paremal nurgas, teaduskondlikust kuuluvusest ja kontaktandmetest (email):

Hermiine Kägu Usuteaduskonna II aasta üliõpilane hermiine.kagu@ut.ee
---

Neile andmetele järgnevad töö pealkiri ning teksti selgitus (tsentreerituna):

Nõiad 21. sajandi Eestis Essee kursusel „Maailmaparandamise alused“

Järgneb põhitekst, milles vajadusel kasutatakse alapealkirju. Tekst lõpeb kasutatud kirjanduse nimistuga, mis eristatakse alapealkirjaga, ent *ei alustata* eraldi leheküljelt. Leheküljed nummerdatakse.

5.3. Bakalaureusetöö ja magistritöö struktuurielemendid

<ul style="list-style-type: none"> • Tiitelleht [kohustuslik] • Sisukord [kohustuslik] • Lühendid [vajadusel] • Eessõna [vajadusel] • Sissejuhatus [kohustuslik] <ul style="list-style-type: none"> • Teema valiku põhjendamine ja piiritlemine [kohustuslik] • Töö eesmärgi ja uurimisülesande püstitamine [kohustuslik] • Uurimisküsimuste (ja vajadusel tööhüpoteesi(de)) püstitamine [kohustuslik] • Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest [kohustuslik] • Ülevaade töös kasutatud tähtsamatest allikatest ja uurimustest [kohustuslik] • Uurimismetoodika [kohustuslik] 	<ul style="list-style-type: none"> • Terminoloogia [vajadusel] • Töö koostamisel ette tulnud sisuliste ja vormiliste raskuste tutvustamine [vajadusel] • Töö struktuuri põhjendamine ja peatükkide tutvustamine [kohustuslik] • Metoodika [kohustuslik empiiriliste tööde puhul] • Ajalooline ülevaade [vajadusel] • Töö põhiosa / teemaarendus [kohustuslik] • Arutelu [vajadusel] • Kokkuvõte [kohustuslik] • Kasutatud allikad ja kirjandus [kohustuslik] • Lisad [vajadusel] • Võõrkeelne resümee [kohustuslik] • Annotatsioon [kohustuslik] • Lihtlitsents töö avaldamiseks [kohustuslik]
---	---

5.4. Tiitelleht

Tiitelleht (vt käesoleva juhendi tiitellehte) sisaldab asutuse ja instituudi nime, töö pealkirja koos alapealkirjaga (kui see on), autori nime, töö liiki (bakalaureusetöö või magistritöö), juhendaja(te) nime(sid), töö esitamise kohta ja aastat. Juhendaja nime ette kirjutatakse Juhendaja ilma koolonita, nimele järgneb sulgudes teaduskraad.

Tiitelleht loetakse leheküljeks 1, kuid seda ei nummerdata. MS Wordis tuleb selleks tekst jagada sektsioonideks: menüüsaki **Küljendus** (ingl *Layout*) alammenüüst **Piirid** (ingl *Breaks*) tuleb lisada uus jaotisepiir **Järgmine leht** (ingl *Insert section break*).

Seejärel tuleb valida menüüsakist **Lisa** alammenüü **Päis** või **Jalus** (ingl *Header* või *Footer*) > **Redigeeri päist** (ingl *Edit header*) või **Redigeeri jalust** (ingl *Edit footer*). Seejärel ekraanile ilmuvast **Päis ja jalus** (ingl *Header and Footer*) menüü rippmenüüst **Leheküljenumber** (ingl *Page number*) valida vastavalt **Lehe ülaser** või **Lehe allserv** (ingl) ning seejärel sobilik kujundus. Seejärel on võimalik klikkida menüüs **Päis ja jalus** kastikesele **Erinev esileht** (ingl *Different first page*). See eemaldab käesolevast sektsioonist esilehe numbri.

5.5. Sisukord

Sisukord näitab ära, millistest osadest töö koosneb ja mis leheküljel mingi osa algab. Sisukorda kui töö osa ennast sisukorda sisse ei kirjutata. Enamik tekstiredaktoreid võimaldab sisukorra genereerida automaatselt (MS Wordis menüüsaki Viited (ingl *References*) alammenüüst Sisukord (ingl *Table of Contents*)), selleks tuleb aga alapeatükid vormindada alapeatüki kirjastiilide abil. Sellise lahenduse suur pluss on, et kui puhtandis tehakse parandusi, mis nihutavad pealkirju lehe-paari võrra, siis saab vastavad parandused sisukorras teha automaatselt (hiireklõps sisukorral ja selle ülaservast valida Värskenda sisukord (ingl *Update table*)). Käsitsi on vastavate korrektiivide tegemine üsna tülikas.

Sisukord	
Eessõna	4
Sissejuhatus	6
I. Eesti kiviaeg	17
1. Arheoloogilised kultuurid.....	17
2. Etnogeneesi küsimusi	23

II. Usund ja hing	32
1. Usundi individuaalne ja sotsiaalne külg	32
2. Arhailised usundiilmingud	35
Kokkuvõte	45
Allikad ja kirjandus	50
Zusammenfassung: Die Theologie der Kraft-, Götter- und Seelenvorstellungen der ältesten Schicht der estnischen Urreligion	52
Lisa 1. Arheoloogiliste kultuuride kaart	55
Lisa 2. Illustratsioonid	56
Lihtlitsentsi töö reprodutseerimiseks	62

Sisukorra esimest lehekülge loetakse leheküljeks 2, kuid seda ei nummerdata. Selleks tuleb Sisukorrast algava jaotise piiri esimese lehe puhul toimida samamoodi, nagu on kirjeldatud tiitellehe leheküljenumbri vormindamise juures.

Kui sisukord on pikem kui üks lehekülg, siis järgmised sisukorra leheküljed nummerdatakse. Sisukorra teise lehekülje vormindamiseks kolmanda leheküljena tuleb toimida nii:

Menüüsakist **Lisa** valida alammenüü **Leheküljenumberid** > **Vorminda leheküljenumberid** (ingl *Page Number* > *Format Page Numbers*), ning seejärel valida **Alusta numbrist** (ingl *Start at*): 3.

Alates sisukorra teisest leheküljest kõik leheküljed nummerdatakse.

5.6. Lühendid

Lühendite tähestikuline loetelu on soovitatav paigutada töö algusesse sisukorra järele, et lugeja saaks võimalike eettulevate lühenditega soovi korral juba enne lugemist tutvuda. Nimistusse ei panda [üldkasutatavaid lühendeid](#), küll aga kuuluvad sinna keelte nimetuste lühendid. Konkreetset lühendit kasutatakse kogu töö vältel järjekindlalt ühtmoodi. Nt:

AN	Anthropologische Nachrichten
ar	araabia keel
f	fond
EKM EKLA	Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti kultuurilooline arhiiv
ld	ladina keel
m	mapp
MARG	Mitteilungen für Anthropologie und Religionsgeschichte

5.7. Eessõna

See osa on tarvilik vaid juhul, kui on tarvis tutvustada töö publitseerimisega seotud asjaolusid või tänada isikuid ja asutusi, kes on töö valmimisel abiks olnud. Võib olla ka pealkirjaga Saateks. Eessõnal ei ole süsteemitähist (järjekorranumbrit).

5.8. Sissejuhatus

5.8.1. Teema valiku põhjendamine ja piiritlemine

Siin tuleb anda vastus küsimusele, miks sellist teemat üldse uurida, miks see on oluline ja millise probleemi tahuga tegeletakse.

5.8.2. Töö eesmärgi ja uurimisülesande püstitamine

Uurimisprobleem kirjeldab, toetudes eelnevatele uuringutele, *miks on vaja antud teemat uurida.*

Uurimuse eesmärk on saada seni puuduv teadmine, mis on vajalik *uurimisprobleemi lahendamiseks* (Käesoleva uurimistö eesmärk on teada saada...). Nt:

- Uurimisprobleem. Uuringud on näidanud erinevate spirituaalsete kogemuste positiivset mõju keskealiste inimeste emotsionaalsetele, psühholoogilistele ja intellektuaalsetele näitajatele. 20-50-aastaste jaoks on spirituaalsed kogemused eelkõige põnevust (viide) või vaheldust toova funktsiooniga, aja mahavõtmise võimalus pingelistel aegadel (viide). Samas teame, et vanadekodus elavatel eakatel ei ole vajadust „aega maha võtta“. *Seetõttu on oluline uurida vanemate inimeste spirituaalseid praktikaid ja neile omistatavaid tähendusi.*
- Selle juhtumiuuringu eesmärk on mõista, kuidas eakad (kes) Eesti hooldekodudes (kus) mõtestavad spirituaalseid kogemusi.

5.8.3. Uurimisküsimuste ja vajadusel tööhüpoteesi(de) püstitamine

Uurimisküsimused:

- sisaldavad küsimust või hüpoteesi (varasemate uuringute baasil),
- seoseid teooria ja probleemiga,
- on olulised ja uudsed,
- on selgelt sõnastatud,
- on vastatavad / uuritavad/ analüüsitavad.

Eelnevast näitest lähtuvalt võib püstitada järgnevad uurimisküsimused:

- Milliseid kogemusi peavad eakad spirituaalseteks?

- Milliseid (ühis)tegevusi pakutakse hooldekodudes, mis võimaldavad spirituaalseid kogemusi?
- Milliseid on eakate hinnangul spirituaalsete kogemuste emotsionaalsed, psühholoogilised ja intellektuaalsed mõjud.

5.8.4. Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest

Probleemi uurimise ajalugu, tähtsamad autorid ja nende seisukohad.

5.8.5. Ülevaade töös kasutatud tähtsamatest allikatest ja uurimustest

Nende lakooniline iseloomustamine ja hinnang neile.

5.8.6. Uurimismetoodika

Kui uurimus kasutab üldtunnustatud ja standardseid meetodeid nagu nt allikakriitika ajalooalastes uurimustes või tekstikriitika piibliuurimustes, siis piisab sellest, kui kirjeldada nende põhiprintsiipe lühidalt sissejuhatuses, vajadusel täpsustades lisanüansse. Empiiriliste uurimuste puhul, kus metoodiline külg osa moodustab olulise osa kogu uurimistööst, tuleb metoodika lahti seletada eraldi alapeatükis – sellisel juhul *Sissejuhatuse* metoodika alapunkti ei ole vaja.

5.8.7. Terminoloogia

Töös kasutatud põhiterminid tuleb lahti seletada sissejuhatuses või metodoloogia peatükis. Kui spetsiifilisi termineid on palju, võib teha nende jaoks omaette alapunkti *Terminid* või *Mõisted*.

5.8.8. Töö koostamisel ette tulnud sisulised ja vormilised raskused

Selle punkti all võib kirjeldada töö protsessis esile kerkinud raskusi, kui need on olulised lõpptulemuse selgitamise aspektist, nt kui ennenägematute asjaolude tõttu tuli töö fookust, meetodit vms muuta.

5.8.9. Töö struktuuri põhjendus ja peatükkide tutvustamine

Siin selgitatakse, milliste põhimõtete alusel on töö erinevateks peatükkideks jaotatud ja kirjeldatakse lühidalt peatükkide sisu.

5.9. Metoodika

Esmalt kirjeldatakse teadusmetodoloogilisi lähtekohti, seejärel tutvustatakse seda, kuidas töös uurimismetoodikat kasutati.

5.10. Ajalooline ülevaade

Kui töös käsitletav probleem vajab mõistmiseks pikemat ajaloolist ülevaadet, tuleks kaaluda ajaloolise ülevaate esitamist eraldi peatükina. Erinevalt *Sissejuhatuse* alapeatükist

Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest, mis kirjeldab probleemi *uurimise* ajalugu, on selle alapeatüki sisuks töö mõistmiseks oluliste ajaloosündmuste või protsesside kirjeldus. Kui ajaloosündmused on vähem olulised, võib need ära kirjeldada *Sissejuhatuse* alapeatükis *Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest*.

5.11. Töö põhiosa / teemaarendus

Töö põhiosa ülesehitus oleneb töö liigist ja käsitletavast teemast. Üldjuhul koosneb bakalaureuse- või magistr töö kahest kuni neljast põhipeatükist, mis liigendatakse omakorda alapeatükkideks. Töö põhiosa struktuur on uuringu käigus dünaamiliselt areneva arutluse loogiline väljendus ja seega selle muutumine intellektuaalselt loomulik protsess. Peatükid ja nende alajaotised peavad olema nii sisuliselt kui ka loogiliselt üksteisega seotud ning moodustama teemale vastava loogilise terviku. Peatükkide maht peab tervikuna olema proportsionaalne.

1. MEGALIITKULTUUR JA INDOEUROOPLASED

1.1. Megaliitkultuur

1.1.1. Üldküsimumused

1.1.2. Taeva- ja päikesekultus

1.1.3. Viljakuskultus

1.1.4. Surnu- ja esivanematekultus

1.2. Indoeurooplased

1.2.1. Üldküsimumused

1.2.2. Indoeuroopa ühisajastu kultused

1.2.2.1. Põhijooned

1.2.2.2. Väe- ja hingekujutlused

1.3. Järeldused

5.12. Arutelu

Tulemusi on soovitatav võrrelda eelnevate samalaadsete uuringute tulemustega ning esitada ettepanekuid, mida järgmine samal teemal uurija võiks teha teisiti.

5.13. Kokkuvõte

See töö osa on kõige lühem (nt BA töö puhul 1–3 lk), ent väga oluline, mistõttu selle sõnastus tuleb hoolikalt läbi mõelda. Kokkuvõttes esitatakse:

- veel kord töö eesmärk;
- töö tulemused vastavalt sissejuhatuses püstitatud uurimisküsimumustele. Kui töö eesmärgiks oli kontrollida hüpoteesi, siis tuleb kokkuvõtte liigendada vastavalt

hüpoteesidele ja näidata, kas neid õnnestus tõestada või mitte. Ka negatiivne tulemus on teaduslikult arvestatav tulemus;

- süstematiseeritult konkreetsete punktide või teesidena järeldused, hinnangud ja ettepanekud.

NB! Kokkuvõttes ei tooda enam välja uut informatsiooni ja seetõttu seal reeglina ka ei viidata.

5.14. Kasutatud allikad ja kirjandus

Kasutatud allikate ja kirjanduse nimistus tuuakse **arhiiviallikad** välja eraldi jaotusena **nimistu alguses** ning jaotatakse arhiivide kaupa. Kui võimalik, kirjeldatakse säiliku asukohta fondi nime või numbri, nimistu nime või numbri ja säiliku numbri kaudu, mis eristatakse punktidega. Vajadusel lisatakse kuupäev ja/või leheküljenumbrid, mis eristatakse eelnevast komaga. Et kasutatud kirjanduse kanded oleksid paremini eristatavad, vormindatakse kirjed selliselt, et mitmerealiste kirjete esimene rida on tasa tekstilao vasaku servaga, ent ülejäänud read eristuvad taande abil. MS Wordis tuleb selleks valida tekst, klõpsata paremklahvil ning menüü **Lõik** (ingl *Paragraph*) valikust **Eritaane** (ingl *Special*) valida **Ripptaane** (ingl *Hanging*): 1,25 cm.

- NB! Kasutatud kirjanduse ja allikate nimistu vormistus ja interpunktsioon (nt punkti paigutus, jutumärkide kuju jne) peavad järgima vastava keele reegleid, milles teadustekst on kirjutatud. Näiteks ei kasutata eestikeelses tekstis inglise keele (“”), vaid eesti keele jutumärke (99 all ja 66 üleval: „“); samuti on eestikeelses tekstis punkt jutumärkide järel („tekst“.), mitte enne jutumärkide lõppu („tekst.“).
- NB! Kui käesolevas juhendis vajalik näide puudub, siis tuleb viite vormistamine järele vaadata vastava viitesüsteemi kodulehel olevate näidete seast ([Chicago viitesüsteemi näited](#); [APA viitesüsteemi näited](#)). Kui ka sealt sobilikku näidet ei leia, siis tuleb viide vormistada oma parema äranägemise järgi, kuid oluline on, et üht laadi viidete juures järgitaks kogu töö ulatuses üht ja sama vormindust.

Arhiiviallikad

Rahvusarhiivi Eesti Ajalooarhiiv (RA, EAA)

EAÕK Halliste-Penuja koguduse 1900. a. aruanne. 1900. RA, EAA.1960.1.33, l. 221–222.

Eesti Evangeelse Luteri Kiriku Konsistooriumi arhiiv (EELKKA)

Viljandi Pauluse kogudus. 1936. Jaan Lattiku kiri, 3. oktoober.

Rahvusarhiivi Riigiarhiiv (RA, ERA)

(NSVL MN j. a.) Usuasjade Nõukogu (UN) volinik Eestis. 1981b. Переписка с Советом по делам религий при Совете Министров СССР. RA, ERA.R-1989.1.237.

Vaimulike kaebused, 12. juuni.

Tartu ülikooli raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond (TÜR KHO)

Academia Gustaviana. 1690. Constitutioner, 7.1.2. Kongl. Academiens i Dorpt
Constitutioner förswenskade, dateerimata.

Sveriges Riksarkivet (SRA)

De la Gardieska samlingen 1681. E 1567. Statius Stein till Magnus Gabriel De la Gardie.
20. mai.

Ülejäänud allikad lisatakse **tüüpide kaupa liigitamata** jaotisse *Kasutatud kirjandus* ja järjestatakse autori perenime esitähje järgi või kui allikale on viidatud teistmoodi, siis viite esitähje järgi. Eri tüüpi kasutatud kirjanduse viited vormistatakse järgnevalt:

Raamat

Kulmar, Tarmo. 2020. Kurze Einführung in einige Aspekte der grausameren religiösen Praktiken der mesoamerikanischen Zivilisation. München: Himmelherrgott-Donnerwetter.

Osa raamatust

Karo, Roland. 2025. „Hullu teadlase päevaplaan“. *Ebateaduse aabits*, toimetanud³ Rögabert Ilusmees ja Vello Kurinahk, 33–35. Tartu: Hullu Teadlase omakirjastus.

Ajakirjaartikkel

Rohtmets, Priit ja Eusebius Pamphilus. 2024. „Metodoloogilisi ja allikakriitilisi tähelepanekuid teadustekstide pealkirjade pikkuse ja sisu kvaliteedi suhtest Eesti kirikulookirjutuses 21. sajandi esimese ja teise kümnendi kontekstis“. *Ebateaduslik Ajakiri* 86 (2): 297–445.

Ajaleheartikkel

Peedu, Indrek. 2020. „Metodoloogilist marginaaliat kultuuriteooria ja religiooniuuringute deliminatsiooni paradigmaatilise diskursuse narratiivi“. *Kapa-Kohila Teadusühingu ajaleht*, 14. veebruar 2020.

Intervjuu

Suvalinetüüp, Tänavalt. 2017. Autori intervjuu. 1. aprill. Audiosalvestus, 6:66.

---

³ NB! Teaduskirjanduses ei mõelda toimetamise all mitte keelelist toimetamist, vaid sisulist toimetamist ehk artiklilogumiku koostamist. Seega tuuakse toimetajatena ära kogumiku koostajad, mitte keeleteimetajad.

Veebilink

Kuigi käesolevate näidete aluseks olevas Chicago viitamisstiilis veebiviidete puhul allika vaatamise kuupäeva ei nõuta, on usuteaduskonna tudengite jaoks selle märkimine kohustuslik.

Tarkmees, Emmanuel. 2024. „Jumala olemasolu matemaatiline tõestus“. 16. juuni 2024.
<https://www.delfi.ee/123456/jumala-olemasolu-matemaatiline-tõestus>. Vaadatud 26. juunil 2024.

Sotsiaalmeedia puhul viidatakse kas postituse või kommentaari autorile või üleslaadijale.

Aav, Angela. 2024. „Usuteaduskonna Rebastepidu“. Facebook. Tartu Ülikooli Usuteaduskond, 8. oktoober 2024.
[https://www.facebook.com/groups/206077696120797/posts/8654026624659153/?_cft__\[0\]=AZXmgCzbxmrm21ViEff_PLAy6j02StFx8FneoFlwjib0Xxc97fkZa_7v_nDT9Xj-0Fvc2V1kkpUECoxb0HSIVkFm2IocfszUhg-ro-ut6izqwmLDPJTBkEyvIYgzaxiKdlfrEVCbT4krpYBbFXVe4-BrNCuf2pVeC2ZJlzM6ceHWIqQ6yYJFaxekSRdDfSPTseAgzEjuRM9EeMfIL8JO.ofkS9&_tn_=%2CO%2CP-R](https://www.facebook.com/groups/206077696120797/posts/8654026624659153/?_cft__[0]=AZXmgCzbxmrm21ViEff_PLAy6j02StFx8FneoFlwjib0Xxc97fkZa_7v_nDT9Xj-0Fvc2V1kkpUECoxb0HSIVkFm2IocfszUhg-ro-ut6izqwmLDPJTBkEyvIYgzaxiKdlfrEVCbT4krpYBbFXVe4-BrNCuf2pVeC2ZJlzM6ceHWIqQ6yYJFaxekSRdDfSPTseAgzEjuRM9EeMfIL8JO.ofkS9&_tn_=%2CO%2CP-R). Vaadatud 10. oktoobril 2024.

Kui postitusel puudub pealkiri, siis viidatakse kolme esimese sõna abil.

Viitamine seadustele

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. 2010. *Riigi Teataja*, 9. jaanuar 2010.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116062016008#para15lg2>. Vaadatud 22. jaanuaril 2023.

Erijuhtumid

Autori puudumisel tsiteeritakse organisatsiooni või pealkirja või kolme esimese sõna kaudu:

„Religioossuse tunne inimkonnas“. 1938. *Kiriku elu* 5 (10): 36–37.
Ajalik ja ajatu. 2007. „Rudolf Otto“. 1. aprill 2007. Tallinn: ETV.
<https://arhiiv.err.ee/video/vaata/ajalik-ja-ajatu-rudolf-otto>. Vaadatud 13. augustil 2023.

Kui ruumi kokkuhoiu huvides viidatakse allikale lühendi abil, siis järjestatakse *Allikate ja kasutatud kirjanduse* nimistus lühend tähestiku alusel ning selgitatakse järgnevalt:

EUU 2020 = Religioonisotsioloogiline uuring „Elust, usust ja usuelust“. 2020. Eesti Kirikute Nõukogu andmebaas. Autori käsutuses.

5.15. Lisad

Lisadena esitatakse materjalid, mis aitavad teksti mõista, täiendavad seda või kinnitavad teksti järeldusi ja ei ole avalikult kättesaadavad, nt küsitluse vorm, organisatsiooniskeem, suure mahuga ja töötlemata arvandmed vms, samuti pikemad alliktekstid, fotod, kaardid, plaanid, suuremad tabelid ja graafikud jms. Seevastu tehtud intervjuude täistekste võib lisadesse paigutada ainult erandjuhtudel ning tingimusel, et informandid on anonümiseeritud ja/või informant on andnud intervjuu lisana esitamiseks kirjaliku nõusoleku.

Iga lisa algab uult leheküljelt. Kõik lisad tuleb nummerdada ja pealkirjastada. Lisa pealkirja lõppu punkti ei panda. Nt:

Lisa 1. Uku Masingu matrikkel

Lisad töö põhiosa mahu hindamisel arvesse ei lähe. Sisukorras tuleb erinevad lisad näidata ükshaaval koos pealkirja ning alguslehekülje numbriga.

5.16. Võõrkeelne resüme

Võõrkeelne resüme paigutatakse töö lõppu enne annotatsiooni ja lihtlitsentsi. On soovitatav kirjutada resüme mingis väga levinud võõrkeeles (meie oludes inglise keeles). Eestis kaitstavale võõrkeelsele tööle peab olema lisatud eestikeelne resüme. Resüme pealkirjaks on töö pealkirja täpne tõlge ja selle all *Resüme* vastavas võõrkeeles (ingl *Summary*). Üliõpilastööde puhul on resüme pikkuseks 1-2 lehekülge. Resümees tuuakse ära:

- uurimisprobleem ja eesmärk
- uurimisküsimused ja tööhüpoteesid
- kasutatud uurimismeetodi(d)
- kontsentreeritud ülevaade töö struktuurist ja peatükkide sisust
- tulemused ja lõppjäreldused.

Enesestmõistetavalt peab võõrkeelne sisukokkuvõte olema grammatiliselt veatu.

5.17. Annotatsioon

Annotatsioon (ehk abstrakt) on töö lühike tutvustus, mis lisatakse faili juurde DSpace'i elektroonilises kataloogis, kuhu töö pärast kaitsmist üles laaditakse. Annotatsioon võiks kirjeldada töö üldist teemat, meetodit, põhileide ja peamisi järeldusi. Annotatsiooni pikkus on kuni 100 sõna, millele lisatakse 3–5 märksõna. Kuna elektronkataloogi otsingus on olulised just märksõnad, siis tasub märksõnadeks panna kõige olulisemad tööd iseloomustavad tunnused. Märksõnad võivad kirjeldada nii töö teemat, meetodit kui ka piirkonda jms. Enamikel juhtudel on mõistlik kasutada juba olemasolevaid märksõnu, mida võib leida või

mille olemasolu tasub kontrollida [Eesti märksõnastikust](#). Sobilike märksõnade puudumisel võib luua ka uusi.

5.18. Lihtlitsents töö avaldamiseks

Kuna kõik TÜ usuteaduskonnas kaitstavad lõputööd avaldatakse elektrooniliselt DSpace'i keskkonnas, peab autor andma TÜ-le loa töö publitseerimiseks. Lihtlitsentsi vorm on järgmine:

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

_____ ,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja(d) on _____ ,

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

autori nimi

pp.kk.aaaa